

opinie & analyse

VAN
KAPITAAL
BELANG

GERT PEERSMAN

BTW-VERLAGINGEN MISSEN
HUN DOEL COMPLEET

De nieuwe politieke fetisj blijkt een btw-verlaging te zijn. Een speerpunt in de klimaatprogramma's van zowel Open VLD als CD&V is een btw-verlaging op nieuwbouw, terwijl de SP.A voorstelt om de btw op elektriciteit te verlagen om de koopkracht te ondersteunen. Groen wil dat ook, maar alleen voor een eerste schijf. En onlangs is op voorstel van de N-VA de btw op de verkoop van planten door tuinaanleggers verlaagd.

Ik vraag mij af hoe die ideeën ontstaan. Zowat alle internationale instellingen adviseren ons land om belastingen te verschuiven van arbeid naar btw en andere consumptiebelastingen. Een advies dat vorige regeringen zelfs al in beleid hebben vertaald. Maar nu zijn de politici blijkbaar van plan om de tanker opnieuw te keren. Iedere euro die gebruikt wordt om de btw te verlagen, kan niet worden gebruikt om belastingen op arbeid te verlagen.

Uit wetenschappelijk onderzoek weten we bovendien dat btw-verlagingen niet het beoogde doel bereiken. Zo stelt een recente studie in het toonaangevende tijdschrift *American Economic Journal: Economic Policy* dat een Franse btw-verlaging voor restaurantmaaltijden van 19,6 procent naar 5,5 procent tot een prijsdaling van die maaltijden heeft geleid van amper 1,9 procent. De restaurants hebben met andere woorden van de maatregel gebruikgemaakt om hun prijzen exclusief btw substantieel te verhogen. In vakjargon heet dat afromen van het fiscale voordeel. Amper 13,6 procent van het fiscale voordeel is uiteindelijk naar de consument gegaan. Uit de studie blijkt dat na drie jaar 55,7 procent

van de btw-verlaging naar de aandeelhouders, 12,1 procent naar de leveranciers en 18,6 procent naar de werknemers van de restaurants is gegaan. De maatregel heeft bovendien een verwaarloosbaar aantal jobs gecreëerd en een gat in de Franse begroting geslagen.

Het is niet dat de horecasector een uitzondering op de regel vormt. Alleen wijzigingen in de btw en accijnzen op benzine en sigaretten worden meestal volledig doorgerekend aan de consument. In een andere belangrijke studie vinden dezelfde onderzoekers dat voor alle btw-verlagingen in de Europese Unie tussen 1996 en 2015 slechts 7 procent van het voordeel naar de consument is gegaan. Dat is dus nog minder dan de Franse restaurants.

Een verlaging van de
personenbelastingen
zou ons veel meer
koopkracht opleveren

Btw-verlagingen blijken in praktijk minder doorgerekend te worden in de consumptieprijzen dan de meeste theoretische modellen voorspellen. De auteurs vinden ook een opvallende asymmetrie waar beleidsmodellen geen rekening mee houden: btw-verhogingen worden veel meer doorgerekend dan verlagingen. Van alle btw-verhogingen tussen 1996 en 2015 werd 34 procent doorgerekend in de consumentenprijs-

zen. Het zijn dus vooral btw-verlagingen die hun doel compleet missen.

Een soortgelijke asymmetrie is aangetoond in een recente Finse casestudie. Toen de btw op een kappersbeurt daar in 2007 daalde, werd die gemiddeld voor de helft doorgerekend aan de klanten. Toen het tarief in 2012 weer verhoogd werd naar het oude niveau, werd dat zonder pardon integraal doorgerekend in de prijzen.

Die cijfers zijn aan de straffe kant, maar we kunnen er wel veel van leren. Ten eerste dat een btw-verlaging op nieuwbouw het klimaat geen millimeter vooruit zal helpen. De prijzen voor de consument zullen nauwelijks dalen, waardoor die niet voor meer nieuwbouw zal kiezen. Er zullen ook geen jobs in de bouwsector ontstaan, alleen de lonen en winsten zullen er stijgen.

Hetzelfde geldt voor de btw-verlaging op elektriciteit. Ook al zijn elektriciteitsprijzen in ons land enigszins gereguleerd, iedere econoom weet dat prijscontroles het doorrekenen hooguit vertragen: het effect op de prijzen die gezinnen voor hun elektriciteit betalen, zal na verloop van tijd verwaarloosbaar zijn. Aangezien elektriciteitsprijzen in de index zitten, zal de btw-verlaging zelfs op korte termijn geen extra koopkracht opleveren, omdat lonen en uitkeringen minder zullen stijgen. Uiteindelijk profiteren vooral de aandeelhouders van elektriciteitsbedrijven. Jammer, want dat impliceert minder belastinginkomsten die wel voor een sociaal beleid en extra koopkracht voor de mensen zouden kunnen worden gebruikt.

Meer algemeen beseffen we te weinig dat allerlei fiscale voordelen ten minste gedeeltelijk worden afgeroomd door andere partijen. Voorbeelden zijn de woonbonus, die in praktijk door de verkoper wordt afgeroomd omdat het vastgoedprijzen verhoogt. Het belastingvoordeel voor pensioensparen wordt dan weer grotendeels door banken afgeroomd via veel te hoge kosten, terwijl het fiscale voordeel van salarisswagens deels in de zakken van leasingmaatschappijen terecht komt. Tegelijkertijd kosten ze handenvol belastinggeld, waardoor we bijvoorbeeld meer personenbelastingen betalen. Een verlaging van de personenbelastingen zou ons veel meer koopkracht opleveren.

Als er een voordeel is aan het aanzienlijke gat in de huidige begroting, dan wel dat politieke partijen gelukkig geen geld zullen hebben om nog meer van die contra-productieve fiscale maatregelen te nemen.

Gert Peersman is hoogleraar economie, verbonden aan de UGent. Wekelijks komt op dinsdag een gezaghebbende economische stem aan het woord.

DE MENING

Het onderwijs
van morgen is
dat van gisteren

Het onderwijs wordt geteisterd door vernieuwingsdrang. Elke week is er wel een nieuw idee. De meeste van die vernieuwingen sterven uiteindelijk, en gelukkig, een stille dood. Tenminste tot het geheugen voldoende vervaagd is. Wat in 2019 een progressieve brede eerste graad is, was in 1970 al 'Vernieuwd Secundair Onderwijs'. Toen al snel afgevoerd, nu verzezen, in afwachting van een nieuwe lastige relatie met de werkelijkheid.

De voornaamste reden voor deze neofilie is dat de maatschappij snel verandert. En dus vindt men dat ook het onderwijs moet veranderen. Vooruitgangdenkers als Peter Hinssen noemen het klassieke onderwijs zelfs Guantánamo. Een martelkamp. Dat moet anders. Waarom niet via Youtube?

Helaas, anders werkt meestal niet. Veel werd verwacht van de *massive open online courses* (MOOCs). Na enkele jaren blijkt dat zelfs het uitstekende edX online leerplatform van onder meer Harvard een flop werd. De helft van de ingeschreven studenten bekijkt zelfs nooit de inhoud van een cursus. Slechts een op de tien schrijft zich na een jaar opnieuw in. Wie wel lessen online volgt, blijkt minder te leren dan in klassiek onderwijs. Leren is een sociaal gebeuren, en klassen met echte lessen werken nog steeds het best.

Ook voor de leerinhouden dreigt nieuwlichterij. Het steekt bij sommige ondernemers die vinden dat ze kant-en-klare schoolverlaters mogen verwachten. Het liefst geschoold in de software van het bedrijf. Hun hoge verwachtingen zijn begrijpelijk: zonder ambitieus onderwijs geen kenniseconomie en geen welvaart. Maar onderwijs dat gericht is op de vacatures van vandaag zal altijd te laat komen. Noch de school, noch de ondernemers van 1985 hadden door dat hun kinderen later sociaalmediamanager, burn-outcoach of specialist groene energie zouden worden. Onderwijs moet geen werknemers afleveren voor 2019, maar leerlingen leren denken om de jobs van 2040 mogelijk te maken. Ook de vaardigheden van de 22ste eeuw zullen vereisen dat kinderen eerst leren lezen, rekenen en spreken. Het noodzakelijke startpunt voor levenslang leren.

Ja, het onderwijs van vandaag lijkt nog steeds erg op dat van vroeger. En dat zal ook morgen zo (moeten) zijn. Dat is geen toeval: dit onderwijs werkt. De wereld is veranderd, maar ons brein niet. Ook de manier waarop leren het best gebeurt, is niet veranderd. Daarom is het geen probleem, maar net een noodzaak dat het onderwijs minder snel verandert dan de wereld.

Wouter Duyck
Hoogleraar cognitieve psychologie (UGent). Hij verzorgt deze week 'De mening' in dS Avond.

'Een btw-verlaging op nieuwbouw zal het klimaat geen millimeter vooruithelpen.' © hh